

Bruselj, 20. maj 2021
(OR. en)

8949/21

AGRI 229
FAO 17
COAFR 131
COHAFA 50
CONUN 74
ENV 323
CLIMA 117
SUSTDEV 67
DEVGEN 99
RELEX 453
SAN 310

DOPIS

Pošiljatelj: generalni sekretariat Sveta

Prejemnik: Svet

Zadeva: Osnutek sklepov Sveta o prednostnih nalogah EU za vrh Združenih narodov o prehranskih sistemih leta 2021
– *odobritev*

1. Generalni sekretar ZN António Guterres je za leto 2021 v okviru Desetletja ukrepanja ZN za doseganje ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030 sklical vrh o prehranskih sistemih. Vrh bo predvidoma potekal vzporedno s 76. zasedanjem Generalne skupščine ZN (14.–30. september 2021), pred tem pa bo Italija od 26. do 28. julija 2021 na sedežu Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) v Rimu gostila tridnevno srečanje pred vrhom.
2. Namen vrha o prehranskih sistemih je v širšem okviru agende ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 uvesti odločne ukrepe za preoblikovanje načina proizvodnje in uživanja hrane po svetu, da bi zagotovili trajne zmogljivosti za trajnostno prehrano vse številnejšega svetovnega prebivalstva. Vrh je še posebej pomemben v kontekstu krize zaradi COVID-19, ki še dodatno pogloblja obstoječe neenakosti pri dostopu do dovolj hranljive in zdrave hrane po vsem svetu.

3. V okviru vrha oblikovalci politik in strokovnjaki nacionalnih vlad ter različnih organov ZN sodelujejo s ključnimi akterji in deležniki iz civilne družbe, zasebnega sektorja ter znanstvenega in akademskega sveta. Poleg tega so bile članice ZN pozvane, naj organizirajo nacionalne dialoge o prehranskih sistemih, da bi ljudem omogočili dejavno sodelovanje na vrhu, in sicer v skladu z načelom, da so za preoblikovanje svetovnih prehranskih sistemov potrebna prizadevanja vseh.
4. Delovna skupina za usklajevanje (FAO) je v drugi polovici leta 2020 v času nemškega predsedovanja začela razprave, namenjene pripravi sklepov Sveta o prednostnih nalogah EU za vrh o prehranskih sistemih. Delovna skupina je zlasti priznala ključni pomen vrha pri spodbujanju vizije EU o trajnostni, podnebno nevtralni in z viri gospodarni prihodnosti, kot je določena v evropskem zelenem dogovoru ter z njim povezanih strategijah in akcijskih načrtih, zlasti strategiji „od vil do vilic“ in strategiji EU za biotsko raznovrstnost.
5. Portugalsko predsedstvo je na podlagi celovitega pripravljalnega dela nemškega predsedstva po 1. januarju 2021 nadaljevalo razprave in pozvalo delegacije, naj na nacionalni ravni zagotovijo široko usklajevanje med področji politike.
6. Delovna skupina za usklajevanje (FAO) je 5. maja 2021 dosegla dogovor o končnem besedilu osnutka sklepov Sveta iz priloge k temu dopisu.
7. Odbor stalnih predstavnikov je na seji 19. maja 2021 potrdil dogovor, ki ga je dosegla Delovna skupina za usklajevanje (FAO), in potrdil osnutek sklepov Sveta.
8. Glede na navedeno naj Svet (kmetijstvo in ribištvo) na prihodnjem zasedanju 26. in 27. maja 2021 odobri osnutek sklepov Sveta iz priloge k temu dopisu.

OSNUTEK
Sklepi Sveta o prednostnih nalogah EU za vrh Združenih narodov o
prehranskih sistemih leta 2021

SVET EVROPSKE UNIJE –

OB OPOZARJANJU NA:

- Sklepe Sveta z dne 17. junija 2019 o ukrepih EU za krepitev na pravilih temelječega multilateralizma (10341/19);
- Sklepe Sveta z dne 8. julija 2019 o podpori ciljem trajnostnega razvoja po svetu (10997/19);
- Sklepe Sveta z dne 10. decembra 2019 z naslovom „Izgradnja trajnostne Evrope do leta 2030 – dosedANJI napredek in naslednji koraki“ (14835/19);
- Sklepe Sveta z dne 19. oktobra 2020 o strategiji „od vil do vilic“ (12099/20);
- Sklepe Sveta z dne 23. oktobra 2020 z naslovom „Biotska raznovrstnost – potrebno je nujno ukrepanje“ (12210/20);
- Sklepe Sveta z dne 17. decembra 2020 z naslovom „Okrevanje naj bo krožno in zeleno“ (14167/20);
- Sklepe Sveta z dne 29. novembra 2019 o posodobljeni strategiji za biogospodarstvo (14594/19);
- Sklepe Sveta z dne 25. novembra 2019 o četrtem poročilu o napredku glede akcijskega načrta za prehrano (14457/19);
- Sklepe Sveta z dne 26. novembra 2018 o izboljšanju prehranske in hranilne varnosti na svetovni ravni (14554/18);
- Sklepe Sveta z dne 18. junija 2018 o srednjeročnih prednostnih nalogah EU in njenih držav članic za Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) (dok. 10227/18)
-

1. PONOVRNO POUČENJE, da je v celoti zavezan agendi za trajnostni razvoj do leta 2030, Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), Pariškemu sporazumu in Konvenciji o biološki raznovrstnosti ter PONOVRNO POTRDI, da trdno podpira pobudo Desetletje ukrepanja, ki je dala nov zagon pri uresničevanju 17 ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030. Še naprej bomo v tesnem sodelovanju z ZN spodbujali in utrjevali na pravih temelječe večstransko delovanje za odpravo revščine, lakote in podhranjenosti, da bi zaščitili planet ter da bi lahko vsi uživali v miru in blaginji na podlagi popolnega spoštovanja človekovih pravic in človekovega dostojanstva.
2. POZDRAVLJA pobudo generalnega sekretarja ZN, da se v okviru Desetletja ukrepanja skliče vrh o prehranskih sistemih, na katerem naj bi uvedli odločne ukrepe za preobrazbo proizvodnje in uživanja hrane, da bi lahko naš planet trajno zagotavljal zadostno količino varne, cenovno dostopne in zdrave prehrane za vse. Trajnostni prehranski sistemi in vzorci zdravega prehranjevanja so ključni za uresničevanje Agende 2030.
3. IZRAŽA ZADOVOLJSTVO, ker vrh postavlja v ospredje ljudi in je usmerjeno v iskanje rešitev. To je edinstvena priložnost, da se svetovna skupnost s skupnimi močmi odzove na systemske in medsebojno povezane izzive, ki pestijo obstoječe prehranske sisteme. Vrh je izredno pomemben tudi za boljšo in okolju prijaznejšo obnovo po koncu krize zaradi COVID-19, ki ima hude posledice za družbo in gospodarstvo ter je še poglobila neenakost, neustrezno prehransko varnost in podhranjenost.
4. SE TRDNO ZAVEZUJE, da bo sodeloval z državami iz vseh regij sveta in z vsemi ustreznimi deležniki pri prizadevanjih, da bi na vrhu dosegli ambiciozne rezultate in sprejeli učinkovite nadaljnje ukrepe, utemeljene na splošnih načelih človekovih pravic in spoštovanju pravice do hrane. Pripravljeni smo začeti ta skupni podvig, pri čemer bomo sledili Agendi 2030 in viziji trajnostne, podnebno nevtralne in z viri gospodarne prihodnosti iz evropskega zelenega dogovora¹ ter z njim povezanim strategijam in akcijskim načrtom, zlasti strategiji „od vil do vilic“² in „strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030“³, pa tudi politikam EU glede gozdov ter skupni kmetijski in ribiški politiki EU.

¹ Dok. 15051/19 + ADD 1, [EUCO 9/19](#), [EUCO 29/19](#), [EUCO 22/20](#).

² [8280/20](#) in [12099/20](#).

³ [8219/20](#) in [12210/20](#).

5. PONOVRNO POUDARJA, da je zavezan utrjevanju in krepitvi sodelovanja z vsemi organi in agencijami ZN, ki sodelujejo na vrhu o prehranskih sistemih in z njim povezanim nadaljnjem ukrepanju, ter jih spodbuja, naj tesno sodelujejo v skladu z načelom, da ukrepamo združeni („One UN“).
6. IZPOSTAVLJA naslednja splošna načela in ključne prednostne naloge za vrh Združenih narodov o prehranskih sistemih leta 2021:

SPLOŠNA NAČELA ZA PREOBRAZBO PREHRANSKIH SISTEMOV

7. Od prehranskih sistemov so odvisni življenje, zdravje in dobro počutje ljudi. Izjemno pomembni so tudi za naravne vire planeta in ekosisteme. Za sedanje prehranske sisteme so pogosto značilne **strukturne pomanjkljivosti in nevzdržni trendi**, zato in tudi zaradi obstoječih **neenakosti** pri dostopu do zdrave prehrane je treba⁴ **hitro in usklajeno ukrepati**.
8. V skladu s splošnim načelom iz Agende 2030, da nihče ne sme biti zapostavljen, mora biti prehod na nove svetovne prehranske sisteme **pravičen in vključujoč** ter utemeljen na **spoštovanju človekovih pravic**. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti najrevnejšim in najbolj ranljivim skupinam ter pravicam lokalnih skupnosti in domorodnih ljudstev.
9. Treba si je intenzivneje prizadevati za odpravo **temeljnih vzrokov in glavnih dejavnikov neustrezne prehranske varnosti in podhranjenosti** po vsem svetu, zlasti revščine, neenakosti, podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti, prisilnih migracij in konfliktov. V zvezi s tem je treba skrbno preučiti vprašanje zagotavljanja prehranske varnosti in prehrane v nestabilnih humanitarnih razmerah in ga na vseh ravneh obravnavati s **celostnega vidika humanitarnih, razvojnih in mirovnih prizadevanj**. Prav tako si je treba še naprej prizadevati za odpravo cikličnega učinka neustrezne prehranske varnosti in izboljšanje **humanitarne podpore pri preskrbi s hrano** v pomoč ranljivim osebam in skupnostim na območjih konfliktov.
10. Pogosto spregledana je tudi ključna vloga žensk pri zagotavljanju prehranske varnosti in prehrane po vsem svetu. **Enakost spolov** ter odprava socialno-ekonomskih in drugih ovir sta še vedno ključni za **opolnomočenje žensk in deklet**, da bodo lahko v celoti prispevale svoj delež k preobrazbi prehranskih sistemov.

⁴ [Prostovoljne smernice Odbora za svetovno prehransko varnost o prehranskih sistemih in prehrani](#) opredeljujejo zdravo prehrano kot varno, raznovrstno in uravnoteženo ter utemeljeno na hranljivih živilih.

11. Izzivi, povezani s preobrazbo prehranskih sistemov, so tesno povezani s **širšimi izzivi glede trajnosti, biotske raznovrstnosti in podnebja**, s katerimi se spopada ves svet. Prizadevanja po vsem svetu bi morala biti usmerjena v **dejavno udeležbo vseh akterjev** in opredeljevanje njihovih **odgovornosti na vseh stopnjah prehranskega sistema**, in to so: proizvodnja, predelava, skladiščenje, distribucija, poraba in odstranjevanje odpadkov.
12. K prehodu na trajnostne in odporne prehranske sisteme je treba **pristopiti celostno in sistematično** ter ob upoštevanju raziskav in inovacij. V ta namen je treba bolje izrabljati in izboljšati **metodologije, utemeljene na znanosti in dokazih**, da bi bilo mogoče oceniti ekonomske, okoljske in socialne zunanje dejavnike v zvezi z živili, tudi njihove skrite stroške, zlasti za okolje in zdravje, ter izboljšati skupno razumevanje sinergij in morebitnih kompromisov znotraj različnih razsežnosti prehranskih sistemov in med njimi. Posebno pozornost je treba nameniti podpori **sodelovanju pri raziskavah** in boljšemu **stičišču med znanostjo in politiko**, poleg tega pa ustrezno upoštevati tradicionalna znanja in znanja domorodnih ljudstev.
13. Za preoblikovanje vzorcev proizvodnje in porabe hrane je ključen odločen in celosten **pristop z več deležniki**, ki bo slonel na dialogu in partnerstvih med javnimi in zasebnimi akterji na vseh ravneh, organizacijami civilne družbe, ustanovami znanja in oblikovalci politik. Izjemno pomembno je **dejavno** in enakopravno **sodelovanje vseh deležnikov**, kar je med drugim mogoče doseči s **spodbudnim političnim okoljem** ter ustreznimi gospodarskimi in finančnimi spodbudami.
14. Za vzpostavitev dobro delujočih prehranskih sistemov ter krepitev regionalnih in lokalnih trgov so potrebne **ustrezne odgovorne naložbe** tako iz zasebnega kot iz javnega javnega sektorja na vseh ravneh. V zvezi s tem so potrebni odločni ukrepi za pospeševanje črpanja in uporabe **mednarodnih instrumentov, namenjenih spodbujanju odgovornih naložb** v prehransko varnost in prehrano, ki spoštujejo človekove pravice⁵, zagotavljajo pravično in pregledno upravljanje zemljiške posesti⁶ ter so skladne s podnebnimi in okoljskimi cilji.

⁵ Zlasti [načela Odbora za svetovno prehransko varnost glede odgovornih naložb v kmetijstvo in prehranske sisteme](#).

⁶ Zlasti [prostovoljne smernice Odbora za svetovno prehransko varnost za odgovorno upravljanje zemljiške posesti, ribištva in gozdov v okviru nacionalne prehranske varnosti](#).

15. Pri preobrazbi prehranskih sistemov bi bilo treba ustrezno upoštevati **vez med mesti in podeželjem**, raznovrstnost ozemelj ter njihove posebne prednosti in slabosti. K temu lahko znatno pripomore **teritorialni pristop od spodaj navzgor**, v katerem so upoštevani lokalni izzivi in izkoriščene lokalne prednosti.

KLJUČNE PREDNOSTNE NALOGE, KATERIH IZVAJANJE BI BILO TREBA POSPEŠITI NA VRHU O PREHRANSKIH SISTEMIH

16. EU⁷ se je v skladu s splošnimi načeli človekovih pravic in zlasti pravice do hrane zavezala, da si bo s partnerji prizadevala za uresničevanje ciljev vrha o prehranskih sistemih ter s tem za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja.
17. EU izpostavlja naslednje medsektorske prednostne naloge za vrh, ki bi jih bilo treba obravnavati celovito in celostno.

Krepitev trajnosti in odpornosti

18. Kmetijstvo, ribištvo in akvakultura morajo trajnostno zagotavljati prehransko varnost in prehrano za vse številčnejše svetovno prebivalstvo. Da bi to dosegli, je treba opustiti netrajnostne proizvodne metode in prakse ter razširiti uporabo **sonaravnih rešitev in ekosistemskih pristopov**, na primer agroekoloških praks, organskega kmetijstva ter kmetijsko-gozdarskih sistemov, poleg tega pa povečati zmogljivosti za celostno načrtovanje rabe tal in gospodarjenja z njimi. Posebno pozornost je treba nameniti **zmanjšanju degradacije tal in izboljšanju zdravja tal**. Poleg tega je treba zaradi povečane rabe sladkovodnih virov ter vse pogostejših in čedalje hujših sušnih obdobj sprejeti odločne ukrepe za spodbujanje **trajnostnega in celostnega gospodarjenja z vodnimi viri**, učinkovite rabe vode ter preprečevanja onesnaževanja sladke vode in tal.
19. Trdne **kmetijske in prehranske politike** ter učinkoviti svetovni okviri za spodbujanje trajnostne rabe naravnih virov, tudi genskih virov, so ključna podlaga za prehod na trajnostne in odporne prehranske sisteme.

⁷ Uporaba kratice „EU“ v tem dokumentu ne vpliva na to, ali gre za pristojnosti EU, za pristojnosti EU in njenih držav članic ali pa za izključne pristojnosti držav članic EU.

Poleg teritorialnih pristopov, lahko k uresničevanju tega cilja bistveno pripomorejo tudi **sheme pravične in pregledne proizvodnje ter okoljskega certificiranja in kakovosti**.

Hkrati bi bilo treba tudi utrditi ukrepe **za spodbujanje odgovorne in trajnostne rabe gnojil, pesticidov in antimikrobikov**, tudi z določitvijo ciljev za zmanjšanje njihove uporabe.

20. Ohranjanje oceanov in sladkih voda ter varstvo morskih ekosistemov sta izjemno pomembna pri proizvodnji hrane za trajnostno in zdravo prehrano. Ob zavedanju ključnega prispevka **ribištva in akvakulture** so potrebna dodatna prizadevanja, da bi lahko razvili trajnostno gospodarjenje s svetovnimi morskimi viri. Pri delu na tem področju si je treba prizadevati predvsem za **ohranjanje in trajnostno uporabo ribjih staležev**, odpravo nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova v skladu z načelom ničelne tolerance pri boju proti prelovu in preprečevanje negativnih vplivov na okolje. Na vrhu bi bilo treba spodbujati **sodelovanje** pri konkretnih ukrepih za **učinkovito upravljanje ribištva in trajnostni razvoj akvakulture** ter njunih vrednostnih verig, da bi podprli trajnostne in odporne prehranske sisteme.
21. **Biotska raznovrstnost in prehranski sistemi** so zelo soodvisni. Upad biotske raznovrstnosti ter neustrezno ravnanje s kemičnimi sredstvi in odpadki so velika grožnja dolgoročni zmogljivosti za proizvodnjo hrane in odpornosti prehranskih sistemov. V okviru proizvodnje in porabe hrane je treba nujno ukrepati zoper neposredne in posredne dejavnike **upada biotske raznovrstnosti**. S tega vidika je izjemno pomembno zmanjšati odvisnost od **pesticidov in prekomerno uporabo hranilnih snovi**, zaščititi in trajnostno izkoriščati **kmetijsko biotsko raznovrstnost**, tudi z agroekološkimi praksami in organskim kmetovanjem, ter obravnavati temeljne vzroke za **upad opraševalcev**, ki so bistveni za zdrave ekosisteme in prehransko varnost. EU ob tem poudarja, da je treba na 15. zasedanju Konference pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti⁸ doseči dogovor o preobrazbenem in ambicioznem **svetovnem okviru za biotsko raznovrstnost po letu 2020**.

⁸ 15. zasedanje Konference pogodbenic Konvencije o biotski raznovrstnosti.

22. **Gozdovi in kmetijsko-gozdarski sistemi** na različne načine neposredno in posredno prispevajo k prehranski varnosti in prehrani. Potrebna so dodatna skupna prizadevanja za izvajanje strateškega načrta ZN za gozdove za obdobje 2017–2030, da bi ustavili **krčenje in degradacijo gozdov po svetu** ter **nezakonito sečnjo** ter trajnostno gospodarjenje z gozdovi, pri tem pa bili pozorni na ohranjanje prvotnih gozdov in pragozdov. Upoštevajoč dejstvo, da je širitev kmetijstva eden glavnih dejavnikov krčenja gozdov po svetu, je izredno pomembno zagotoviti, da bodo **dobavne verige pregledne in trajnostne**, ter zmanjšati tveganje dajanja na trg proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov. V ta namen bi bilo treba na vrhu okrepiti **dvostransko in večstransko sodelovanje** pri politikah in ukrepih za spodbujanje držav k izvajanju in uveljavljanju ambicioznih, pravičnih in v rezultate usmerjenih politik za boj proti krčenju in degradaciji gozdov.
23. **Podnebne spremembe** močno vplivajo na **prehranske sisteme**, hkrati pa so prehranski sistemi pomemben dejavnik teh sprememb. Z odgovornimi naložbami, inovacijami in digitalno tehnologijo v prehranskih sistemih je mogoče veliko storiti za **prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev**. Vrh bi moral spodbuditi k **rešitvam, inovacijam in najboljšim praksam**, ki bi jih bilo mogoče uporabiti še drugje in bi lahko trajno pripomogle k odpravi lakote ter pri celoviti obravnavi vprašanj v zvezi s podnebnimi in trajnostnimi cilji v vseh prehranskih sistemih. Pri tem si je treba zlasti prizadevati, da bi bile inovacije dostopne tudi najrevnejšim in najbolj ranljivim državam ter skupnostim.
24. **Pravičen prehod na krožno gospodarstvo** lahko znatno pripomore k trajnostnim in odpornim prehranskim sistemom. Treba si je še bolj prizadevati za zmanjšanje uporabe neobnovljivih naravnih virov in podporo **sektorjem gospodarstva na biološki osnovi**, tudi z ustvarjanjem priložnosti za odgovorne naložbe in odpiranjem trgov ter spodbujanjem trajnostne proizvodnje in predelave biomase. Poleg tega je lahko za svetovno preskrbo s hrano pomemben tudi nadaljnji **razvoj potenciala trajnostnih virov beljakovin**.

25. Znatno **zmanjšanje sedanjih ravni izgub hrane in živilskih odpadkov** je ključnega pomena za prehod na trajnostne prehranske sisteme. Da bi dosegli svetovni cilj glede prepolovitve živilskih odpadkov na maloprodajni in potrošniški ravni do leta 2030 ter zmanjšanja izgub hrane vzdolž proizvodnih in dobavnih verig (vključno z izgubami po spravilu), je treba posebno pozornost nameniti spodbujanju medsektorskega in javno-zasebnega sodelovanja, podpiranju ukrepov na področju izobraževanja in ozaveščanja, spodbujanju z viri gospodarne in krožne zasnove embalaže živil, varni uporabi stranskih proizvodov in recikliranju živilskih odpadkov, odgovornemu izboljšanju roka uporabnosti proizvodov ter boljšemu spremljanju izgub hrane in živilskih odpadkov v celotni verigi preskrbe s hrano ter poročanju o njih.
26. Bistveno je, da se primarnim proizvajalcem in vsem, ki delajo kjer koli v prehranski verigi, zagotovita **dostojno življenje in življenjski standard**, tudi z ukrepi socialne zaščite. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti pomembni vlogi **malih kmetov, družinskih kmetov in malih proizvajalcev v ribištvu, akvakulturi in gozdarstvu**. Da bi lahko v celoti izkoristili svoj potencial za spodbujanje prehoda na trajnostne prehranske sisteme, je bistveno, da se jim omogoči boljši dostop do trgov, proizvodnih sredstev in vložkov, financ in zavarovanja, zagotovijo boljše upravljanje zemljiških posesti, vode in ribolovnih območij, poštene delovni pogoji in dostojne higienske zmogljivosti, izboljša njihov dostop do raziskav, znanja, tehnologije in inovacij ter prizna vloga lokalnih in kratkih dobavnih verig.
27. Da bi omogočili vključujoč proces prehoda, je treba ustrezno priznati ključno vlogo **domorodnih ljudstev in lokalnih skupnosti v prehranskih sistemih**, in sicer s krepitvijo njihove avtonomije in zaščito njihovih pravic. Bistveno je tudi izboljšati perspektive in življenjski standard **žensk in mladih** na podeželju. Na vrhu bi bilo treba poudariti, da je v ta namen potrebno trajno in pospešeno ukrepanje.
28. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za odpravljanje neustrezne prehranske varnosti in slabe prehranjenosti v izrednih in dolgotrajnih kriznih razmerah. V zvezi s tem je **humanitarna pomoč pri preskrbi s hrano** ključni element odpornosti proti motnjam v preskrbi s hrano, saj varuje življenja in možnosti za preživljanje ter omogoča hitrejše okrevanje.

Potrebna so intenzivnejša prizadevanja za spodbujanje **učinkovitejših mehanizmov pomoči pri preskrbi s hrano**, vključno s preventivnimi ukrepi, gotovinskimi transferji in lokalnimi naročili živil, kar lahko prispeva tudi k zmanjšanju vpliva humanitarnih ukrepov na okolje in podpori lokalnim prehranskim sistemom.

Spodbujanje zdrave prehrane s trajnostnimi prehranskimi sistemi

29. Sedanji **prehranjevalni vzorci** morajo postati bolj trajnostni. Pri tem imajo ključno vlogo potrošniki. Podpiranje in spodbujanje trajnostnih, varnih, zdravih in raznolikih prehranjevalnih vzorcev, vključno z živili rastlinskega izvora, v okviru **izboljšanega prehranskega okolja, izobraževanja, ozaveščanja in dostopa do informacij** bi moralo biti sestavni del globalnih prizadevanj za preobrazbo prehranskih sistemov. V zvezi s tem je treba posebno pozornost nameniti spodbujanju jasnega obveščanja potrošnikov, zlasti s preglednimi **sistemi označevanja** in izobraževanjem o prehrani.
30. Potrebna so neprestana skupna prizadevanja za izkoreninjenje lakote in odpravo neustrezne prehranske varnosti, hkrati pa je treba posebno pozornost nameniti reševanju vse večjega problema **slabe prehranjenosti** v vseh oblikah, vključno s problemom hkratnega obstoja podhranjenosti, **prekomerne teže, debelosti** ter drugih **s prehrano povezanih** nenalezljivih **bolezni**. Posebno pozornost je treba nameniti prehrani, ki jo **otroci in mladostniki** potrebujejo za optimalen rast in razvoj, tudi v okviru programov šolske prehrane. Ključnega pomena so mednarodne smernice o politikah za spodbujanje zdrave prehrane, zlasti za najrevnejše in starejše ter ženske in otroke, ki živijo v nestabilnih razmerah. EU podpira razširjeno uporabo kazalnikov o minimalni prehranski raznolikosti za spremljanje uživanja raznolike prehrane v različnih skupinah prebivalstva.
31. Odgovorne **tržne prakse** in ciljno usmerjene **politike za oblikovanje cen** imajo lahko pomembno vlogo pri usmerjanju ljudi, da privzamejo dobre prehrabene navade, hkrati pa lahko prispevajo k **boljši preglednosti trgov** in pravičnejšim nadomestilom za proizvajalce. Prav tako je treba posebno pozornost nameniti spodbujanju intenzivnejše uporabe **trajnostnih politik javnega in zasebnega naročanja** ter vključevanju prostovoljnih standardov trajnosti v te politike.

32. Na vrhu bi bilo treba tudi spodbuditi učinkovite ukrepe za izboljšanje **dostopnosti in cenovne dostopnosti zdrave prehrane v okviru trajnostnih prehranskih sistemov**, tudi za ranljive skupine.

Izboljšanje varnosti hrane in javnega zdravja

33. Izredno pomembno je, da je zagotovljena varnost hrane, ki je na voljo potrošnikom. Zato je treba zagotoviti ustrezno **sledenje živil vzdolž celotne prehranske verige in čim večje zmanjšanje tveganj**, tudi v fazi predelave hrane in prodaje na drobno, ter učinkovit **boj proti goljufijam s hrano**. V zvezi s tem EU ponovno potrjuje, da v celoti podpira pomembno delo **mednarodnih organov za standardizacijo**, zlasti Komisije za Codex Alimentarius, Komisije za fitosanitarne ukrepe (CPM) v okviru Mednarodne konvencije o varstvu rastlin (IPPC) in Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE). Te organizacije bi morale pri razvoju znanstvenih in z dokazi podprtih mednarodnih standardov ustrezno upoštevati trajnost prehranskih sistemov.
34. Glavni pogoj za uspešno preobrazbo prehranskih sistemov je celovito izvajanje **pristopa „eno zdravje“**, saj je zdravje ljudi, živali, rastlin in njihovih skupnih okolij neločljivo povezano. V zvezi s tem bi bilo treba dodatno okrepiti in razširiti **tristransko sodelovanje** med Svetovno zdravstveno organizacijo (SZO), Svetovno organizacijo za zdravje živali (OIE) in Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) ter ga pod enakimi pogoji vključiti v **Program Združenih narodov za okolje (UNEP)**. V zvezi s tem EU pozdravlja novoustanovljeno **skupino strokovnjakov na visoki ravni za pristop „eno zdravje“**, ki vključuje FAO, OIE, SZO in UNEP.
35. **Antimikrobična odpornost** je temeljna nevarnost za zdravje ljudi in živali ter proizvodnjo varne in trajnostne hrane. EU se bo še naprej odločno zavzemala za **odgovorno, preudarno in trajnostno rabo antimikrobikov** in ponovno poziva k postopni odpravi njihove uporabe za pospeševanje rasti. Na vrhu bi bilo treba poudariti, da je treba nujno okrepiti globalna prizadevanja za izvajanje **Globalnega akcijskega o antimikrobični odpornosti iz leta 2015** v okviru pristopa „eno zdravje“.

36. Ključnega pomena sta preprečevanje **zoonotskih bolezni** in pripravljenost nanje. EU poudarja, da je treba okrepiti mehanizme za nadzor in odzivanje ter razvijati in bolje izvajati mednarodne smernice o strožjih varnostnih in higienskih ukrepih, zlasti v okviru Svetovne organizacije za zdravje živali (OIE). V zvezi s tem bi bilo treba v celoti upoštevati tveganje **pojava in prenosa novih zoonotskih bolezni**, povezano z živinorejo, ter človekovega poseganja v ekosisteme in prostoživeče vrste. Potrebna so intenzivnejša prizadevanja za ublažitev teh tveganj, tudi z okrepljenimi ukrepi za boj proti nedovoljeni trgovini s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami.

Prispevanje k trajnosti in odpornosti prehranskih sistemov v okviru trgovine

37. Odprta, pregledna in na pravilih temelječa mednarodna trgovina, skladna s pravili Svetovne trgovinske organizacije (STO) ter sanitarni in fitosanitarni standardi, ima pomembno vlogo pri zagotavljanju dostopa do zadostne, varne in zdrave prehrane za vse. **Večstranski in dvostranski trgovinski sporazumi so lahko pomembno orodje** za doseganje ambicioznih **trajnostnih ciljev v zvezi s prehranskimi sistemi** zlasti na ključnih področjih, kot je učinkovito izvajanje Pariškega sporazuma in Konvencije o biološki raznovrstnosti, trajnostno gospodarjenje z vodo, zemljišči in gozdovi, boj proti krčenju gozdov in nezakonito pridobljenemu lesu, boj proti nadaljnjemu širjenju antimikrobične odpornosti in njegovo preprečevanje, spodbujanje trajnostne in preudarne rabe pesticidov, izboljšanje dobrobiti živali in varstvo dostojnih delovnih pogojev. EU bo še naprej sodelovala s svojimi trgovinskimi partnerji, zlasti z državami v razvoju, in jih podpirala pri prehodu na trajnostne prehranske sisteme. Poleg tega EU ponovno izraža podporo prizadevanjem za **reformo STO**, da bi okrepili prispevek STO k trajnostnemu razvoju.
38. Poleg mednarodne trgovine bi bilo treba ustrezno upoštevati prispevek, ki ga lahko trajnostnim in odpornim prehranskim sistemom zagotovi **regionalna in lokalna trgovina**, tudi s **kratкими dobavnimi verigami**. Za zagotavljanje dopolnjevanja med lokalnimi, regionalnimi in svetovnimi prehranskimi sistemi so ključnega pomena vzpostavitev, krepitev in izboljšanje **dostopa do regionalnih in lokalnih trgov**, s čimer se izboljšujeta trajnost in odpornost prehranskih sistemov.

Nove finančne rešitve in poslovni modeli

39. Za spodbujanje trajnostnih prehranskih sistemov so potrebne nove **finančne rešitve in poslovni modeli** za deležnike, po potrebi tudi s podporo, v okviru kombiniranega financiranja, mehanizmov za delitev tveganja in zavarovalnih shem. S tem bi bilo treba zlasti spodbujati **dostop do financiranja za trajnostne in odgovorne naložbe v prehranske sisteme**, s poudarkom na malih in družinskih kmetijah ter malih in srednjih podjetjih. V zvezi s tem so ključni **mehanizmi odgovornosti** in zaščitni ukrepi za preprečevanje morebitnih navzkrižij interesov.
40. Spodbude, ki škodujejo okolju, biotski raznovrstnosti in podnebjju, bi bilo treba postopno odpraviti. V zvezi s tem EU pozdravlja sprejetje **sistema za integrirano okoljsko in ekonomsko računovodstvo v okviru ZN** in poziva k nadaljnjim prizadevanjem za spodbujanje nosilcev odločanja k uporabi **računovodenja naravnega kapitala** v celotnem prehranskem sistemu.

Izboljšanje znanstvenega znanja in zagotavljanje močnega stičišča med znanostjo in politiko

41. Da bi lahko bolje razumeli izzive in priložnosti, povezane s preobrazbo prehranskih sistemov, ter opredelili prednostne naloge za ukrepanje, bi bilo treba izvesti dodatne **znanstvene in z dokazi podprte ocene** prehranskih sistemov na svetovni, regionalni in nacionalni ravni.
42. Tudi vlade, zasebni sektor, raziskovalne ustanove, organizacije civilne družbe in potrošniki morajo imeti dostop do **najboljših tehničnih in socialno-ekonomskih spoznanj**, ob ustreznem upoštevanju tradicionalnega znanja in znanja domorodnih ljudstev, da se omogoči sprejemanje informiranih odločitev o prihodnosti prehranskih sistemov. V zvezi s tem se EU zavzema za intenzivnejši **prenos znanja, inovacij in tehnologije**.
43. Vrh bi moral prispevati h **krepitvi upravljanja prehranskih sistemov** na različnih ravneh, tudi z mehanizmi z več deležniki in medvladnimi mehanizmi, ter zagotoviti **močno stičišče med znanostjo in politiko**, da bi omogočili sprejemanje popolnoma informiranih političnih odločitev.

44. V zvezi s tem EU priznava osrednjo vlogo **Odbora za svetovno prehransko varnost (CFS)** in njegove **skupine strokovnjakov na visoki ravni za prehransko varnost in prehrano (HLPE)**. Na vrhu bi bilo treba države in vse deležnike pozvati, naj okrepijo uporabo in izvajanje instrumentov politike CFS. V zvezi s tem EU zlasti poudarja pomen **pred kratkim sprejetih prostovoljnih smernic CFS o prehranskih sistemih in prehrani** ter poziva k njihovemu obsežnemu izvajanju.

NADALJNJE UKREPANJE PO VRHU

45. EU se je zavezala, da si bo na vrhu o prehranskih sistemih prizadevala za **ambiciozen rezultat**, ki bo spodbudil **preobrazbo prehranskih sistemov**, s pristopom, ki temelji na pravici do hrane, in s skupno vizijo, ki se odraža v **jasnem in izvedljivem programu**, usklajenem z mehanizmi za spremljanje ciljev trajnostnega razvoja in poročanje o njih.
46. Za učinkovito nadaljnje ukrepanje po vrhu bo potrebno **tesno sodelovanje ZN** in **okrepitev sedanjih pobud ZN** za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, pri čemer se je treba izogibati podvajanju ali prekrivanju delovnih procesov. EU poudarja, da je treba čim boljše izkoristiti **obstoječe medvladne in institucionalne mehanizme**, da bi zagotovili, da bodo rezultati vrha gonilo novih ukrepov in bodo spodbudili napredek, ter da je treba meriti in analizirati učinek vrha v širšem okviru Agende 2030. V ta namen je potrebno **tesno sodelovanje in usklajevanje** med **ustreznimi agencijami in forumi ZN**, zlasti Organizacijo Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), Mednarodnim skladom za razvoj kmetijstva (IFAD), Svetovnim programom za hrano (WFP), Odborom za svetovno prehransko varnost (CFS), Svetovno zdravstveno organizacijo (SZO), Programom Združenih narodov za okolje (UNEP), Konvencijo Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji (UNCCD), Svetovno organizacijo za zdravje živali (OIE), Komisijo za Codex Alimentarius in Mednarodno konvencijo o varstvu rastlin (IPPC).

47. S posebno pozornostjo je treba zagotoviti, da bodo rezultati vrha ustrezno upoštevani v **večstranskih pobudah in prihodnjih dogodkih**, kot so vrh o prehrani za rast (Tokio, december 2021), svetovna konferenca o akvakulturi (Šanghaj, september 2021), 26. zasedanje Konference pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (Glasgow, november 2021), 15. zasedanje konference pogodbenic Konvencije ZN o biološki raznovrstnosti (Kunming, oktober 2021), 15. zasedanje konference pogodbenic Konvencije ZN o boju proti dezertifikaciji (september 2021), konferenca ZN o oceanih (Lizbona, 2022), konferenca „Stockholm 50+“ (Stockholm, 2022) in konferenca ZN o vodi (New York, 22.–24. marec 2023).

Ukrepi in pobude na ravni EU

48. EU želi biti zgled pri nadaljevanju procesa preobrazbe v obdobju po vrhu skupaj s svojimi partnerji in vsemi ustreznimi deležniki in je pripravljena v ta namen spodbujati **zavezništva in partnerstva**.
49. EU si v okviru širših ukrepov politike za zagotovitev prehranske varnosti in prehrane ter uresničevanje Agende 2030 v EU in zunaj nje prizadeva v odnosih s trgovinskimi partnerji okrepiti osredotočenost na trajnostne prehranske sisteme, da bi skupaj izvedli uspešen prehod na svetovni ravni. Zato namerava EU v **trgovinske sporazume EU**, o katerih trenutno potekajo pogajanja, vključiti **posebno poglavje o trajnosti prehranskih sistemov** in izboljšati sodelovanje na tem področju z državami, ki so že sklenile trgovinske sporazume z njo.
50. Poleg tega si EU namerava še naprej prizadevati za razvoj **trajnostnega in odpornega prehranskega sistema EU** in je pripravljena deliti svoje znanje, strokovno znanje in izkušnje s svojimi partnerji. **Glavni kratkoročni in srednjeročni ukrepi in pobude**, ki jih namerava sprejeti v ta namen, zlasti v okviru **evropskega zelenega dogovora** in **strategije „od vil do vilic“**, vključujejo:
- razvoj zakonodajnega okvira EU za trajnostne prehranske sisteme,
 - pripravo kodeksa ravnanja za odgovorno poslovno in tržno prakso skupaj z vsemi zadevnimi deležniki,

- oblikovanje zavezujočih ciljev za zmanjšanje živilskih odpadkov na podlagi nove metodologije za merjenje živilskih odpadkov,
- razvoj smernic za trajnostno akvakulturo, da se zagotovi trajnostna proizvodnja hrane iz trajnostno upravljane akvakulture,
- pripravo zakonodaje za preprečevanje ali zmanjšanje dajanja proizvodov, povezanih s krčenjem ali degradacijo gozdov, na trg EU ter nadaljnje pobude za zaustavitev krčenja gozdov in spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi,
- razvoj ukrepov za povečanje kmetijskih površin EU z ekološkim kmetovanjem, povečanje ekološke akvakulture in povečanje porabe ekoloških proizvodov,
- razvoj ukrepov za doseganje kvantitativnih ciljev za zmanjšanje količine pesticidov, antimikrobičnih sredstev in izgube hranil,
- zagon pobud v okviru programa „Obzorje Evropa“ za podporo ambicioznim mednarodnim in transdisciplinarnim raziskovalnim in inovacijskim projektom za trajnostne prehranske sisteme (vključno s partnerstvom z naslovom „Varni in trajnostni prehranski sistemi za ljudi, planet in podnebje“),
- pripravo „pobude EU o sekvestraciji ogljika v kmetijske površine“ za certificiranje odstranjevanja ogljika na podlagi zanesljivega in preglednega spremljanja in preverjanja,
- oblikovanje predloga za zagotovitev usklajenega, znanstveno utemeljenega sistema za označevanje hranilne vrednosti na sprednji strani embalaže in okvira trajnostnega označevanja,
- zagon pobud za spodbujanje spremembe sestave predelane hrane, po potrebi tudi z določitvijo mejnih vrednosti za nekatera hranila, in za omejitev promocije živil z visoko vsebnostjo soli, sladkorja in/ali nekaterih maščob,
- pregled programa EU za promocijo kmetijskih in živilskih proizvodov in šolskih shem EU ter podporo EU za javno naročanje hrane, da bi izboljšali proizvodnjo, razpoložljivost ter sprejetje zdravih in trajnostnih načinov prehranjevanja,

- izboljšanje pripravljenosti na prehranske krize, okrepitev vnaprejšnjega ukrepanja pri reševanju prehranskih kriz in nadaljnja operacionalizacija svetovne mreže za preprečevanje prehranskih kriz v okviru pristopa, ki povezuje humanitarne, razvojne in mirovne vidike.
-